

รายงานสรุปการอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้/ประชุมเชิงปฏิบัติการ/และเป็นวิทยากร
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

*****

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ-นามสกุล นางสาวกาญจนา วงศ์กาด

ตำแหน่ง เศรษฐกรปฏิบัติการ กลุ่ม เศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร

พร้อมด้วย นายณัฐภาส ศรีเลิศ นางสาวพิชชาพร วัฒนสมบัติ และนางสาวปิ่นอนงค์ ศรีภักดี

หลักสูตร/หัวข้อเรื่องอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้ :

หลักสูตร “ความหลากหลายทางชีวภาพกับการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสู่การพัฒนาที่ดินที่ยั่งยืน”

สถานที่อบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้ :

ห้องประชุม 802 กรมพัฒนาที่ดิน

หน่วยงานที่จัดฝึกอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้ :

กลุ่มวางแผนบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน

ตั้งแต่วันที่ 10 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 ถึงวันที่ 10 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564

เพื่อ อบรม สัมมนา อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 2 สิ่งที่ได้รับจากการอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้

2.1 รายงานสรุปเนื้อหาสาระสำคัญในการอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้

โครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร “ความหลากหลายทางชีวภาพกับการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสู่การพัฒนาที่ดินที่ยั่งยืน” โดยมีวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ นายโสภณ ชมชาญ ที่ปรึกษากรมพัฒนาที่ดิน เป็นผู้ให้ความรู้ ซึ่งสรุปเนื้อหาการอบรมได้ดังนี้

ความเชื่อมโยงของอนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพกับอนุสัญญาพื้นที่ชุ่มน้ำ

- การกำเนิดความหลากหลายทางชีวภาพ เกิดขึ้นจากหลายหลายทฤษฎี ตัวอย่างเช่น

- พระเจ้าเป็นผู้สร้างโลก
- ชีวมณฑล ที่ประกอบด้วย บรรยากาศ อุทกภาค ธรณีภาค
- ทฤษฎี Big Bang
- รหัสของสิ่งมีชีวิต : A C G T

ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิต เริ่มต้นจาก DNA ที่ประกอบด้วยสัญลักษณ์ 4 ตัว คือ A C G T ประกอบเป็นอักษร 3 ตัว เช่น AAA ACG AGT ฯลฯ เรียกว่า ไตรอักษรา จำนวนมากเรียงตัวแตกต่างกันออกไปเป็นสิ่งมีชีวิตต่างๆ ทั้งมนุษย์ สัตว์ พืช แต่เมื่อเกิดภัยพิบัติ สิ่งมีชีวิตเริ่มล้มตาย วงจรชีวิตเริ่มเปลี่ยนแปลงไป สิ่งมีชีวิตจึงต้องมีการปรับตัว มีการผสมพันธุ์ DNA จึงเปลี่ยนแปลงไปหลากหลายรูปแบบ หลากหลายสายพันธุ์ เพื่อให้เกิดความหลากหลายและอยู่ร่วมกันได้ จนกลายเป็นความหลากหลายทางชีวภาพ

- ความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) หมายถึง การมีความแตกต่างระหว่างสิ่งมีชีวิตจากทุกแห่ง ทั้งระบบนิเวศทางบก ทางทะเล และทางน้ำอื่น ๆ และการประกอบรวมทางนิเวศซึ่งมีชีวิตเป็นส่วนหนึ่งในนั้นด้วย รวมไปถึงความหลากหลายภายในชนิดพันธุ์ ระหว่างชนิดพันธุ์ และของระบบนิเวศ โดยประเทศไทยเป็นประเทศภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ลำดับที่ 188 เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2547

สถานที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ ได้แก่ สถานที่รวมพืชพันธุ์ 3 เขต คือ 1) Indo-Burma 2) Annamitic 3) Malaysia และสถานที่รวมพันธุ์สัตว์ 3 เขต คือ 1) Sino-Himalayan 2) Indo-Chinese 3) Sundaic นอกจากนั้นประเทศไทยยังเป็นรอยต่อระหว่างป่าดงดิบชื้นกับป่าผลัดใบของโลก ซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น มีพืชที่มีท่อลำเลียง 10,000 ชนิด กล้วยไม้ 1,000 ชนิด นก 916 ชนิด เป็นต้น ปัจจุบันความหลากหลายทางชีวภาพน้อยลง เราจึงต้องช่วยกันรักษาความหลากหลายทางชีวภาพไว้ โดยมีวิธีแก้ปัญหา ได้แก่ แก้ปัญหาโดยวิทยาศาสตร์ เช่น ดัดแปลง DNA ตัดต่อพันธุกรรม แก้ปัญหาโดยธรรมชาติ เช่น การเพาะพันธุ์สัตว์ และพันธุ์พืช การใช้เซลล์สัตว์รักษาชีวิตคน รวมไปถึงการอนุรักษ์ ควบคุมดูแลรักษาความหลากหลายทางชีวภาพให้คงอยู่ต่อไป

- **พื้นที่ชุ่มน้ำ** หมายถึง พื้นที่ชุ่มน้ำ พื้นที่ราบลุ่ม พื้นที่ซื่อแฉะ พื้นที่อำนํ้า มีน้ำท่วม มีน้ำขัง พื้นที่พรุ พื้นที่แหล่งน้ำที่ก่อกำเนิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมีมนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่มีน้ำขังหรือท่วมอยู่ถาวรและชั่วคราว ทั้งที่เป็นแหล่งน้ำนิ่งและน้ำไหล ทั้งที่เป็นน้ำจืด น้ำกร่อยและน้ำเค็มรวมไปถึงพื้นที่ชายฝั่งทะเล และพื้นที่ของทะเล ในบริเวณซึ่งเมื่อน้ำลดลงต่ำสุดมีความลึกของระดับน้ำไม่เกิน 6 เมตร โดยประเทศไทยเป็นประเทศภาคีสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ลำดับที่ 110 เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2541

ปัจจุบันพื้นที่ชุ่มน้ำของโลกมีจำนวนลดลง เช่น เชื่อนสามผาจีน เกิดน้ำท่วมในพื้นที่ชุ่มน้ำ ARAL SEA ในคาซัคสถาน ไม่มีน้ำและแปลงสภาพเป็นทะเลทราย และสามร้อยยอด ในประเทศไทย เกิดการก่อสร้างสถานที่ท่องเที่ยว ชาวบ้านหาของป่า ทำให้ธรรมชาติถูกทำลาย มีพื้นที่ชุ่มน้ำคุ้มครองเร่งด่วนถึง 28 แห่ง

ประเทศไทย มีพื้นที่ชุ่มน้ำ 22,885 ล้านไร่ หรือร้อยละ 7.15 ของเนื้อที่ประเทศ ซึ่งสามารถสร้างคุณค่าและประโยชน์อย่างมากมาย เช่น ป่าบุง-ทาม มีประโยชน์ดังนี้

- ประโยชน์ใช้สอยทางตรง (Consumptive use value)

- 1) ทรัพยากรป่าไม้ เป็นแหล่งหาของป่า อาหาร เครื่องใช้ สมุนไพร เชื้อเพลิง
- 2) ทรัพยากรพืชและสัตว์ป่า เป็นอาหารสำคัญของชุมชน
- 3) ทรัพยากรประมง ชุมชนได้อาศัยจับสัตว์น้ำ-สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ
- 4) ทรัพยากรที่เป็นอาหารสัตว์ เป็นแหล่งเลี้ยงสัตว์ วัว ควาย
- 5) ทรัพยากรการเกษตร เป็นแหล่งปลูกข้าวและพืชไร่

- ประโยชน์จากการนำไปใช้เชิงพาณิชย์ (Productive use value)

ผลผลิตข้าว พืชไร่ (ปอ ข้าวโพด ถั่วลิสง) เครื่องใช้สอย เสื่อ ฟืน ถ่าน ผักผลไม้ หน่อไม้ เห็ด มันแขง ปลา หอย กบ เกลือ วัว ควาย และมูลสัตว์

- บทบาททางด้านระบบนิเวศ (Non-consumptive use value)

- 1) การอํานวยนํ้าลงสู่ชั้นนํ้าใต้ดิน
- 2) การป้องกันนํ้าท่วมอย่างเฉียบพลัน
- 3) รักษาชายฝั่งป้องกันการชะล้างพังทลายดิน
- 4) กักเก็บตะกอนและดักกรองสารพิษ
- 5) เก็บกักธาตุอาหาร
- 6) รักษาสมดุลของภูมิอากาศ

- คุณค่าของทรัพยากรในอนาคต (Open value) และคุณค่าในความคงอยู่ของทรัพยากร (Existence value)

- 1) เป็นแหล่งรวมพันธุกรรมที่สำคัญและแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพ
- 2) เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญของภาคอีสาน
- 3) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

Syndromes (กลุ่มอาการที่เกิดขึ้น) เป็นหลักการที่ดีในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ แบ่งออกเป็น Protection, Recreation, Production, Transformation, Deposition, Land coverage, Consumption, Destruction โดยพื้นที่ชุ่มน้ำหากมีการรักษาที่ดี ก็จะสามารถสร้างรายได้ แต่หากไม่มีการดูแลรักษา ก็จะทำให้เกิดความเสื่อมโทรม ทำลายพื้นที่ชุ่มน้ำ ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง เช่น แม่น้ำฮวงโห

- แผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2558-2564

- แผนปฏิบัติการลดภัยคุกคามและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน จำนวน 13 โครงการ/กิจกรรม

- มาตรการ ควบคุมและป้องกันทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พื้นที่ชุ่มน้ำและระบบนิเวศเปราะบางอื่น ที่อาจได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของชุมชน ภาวะมลพิษ การประมงเกินขีดจำกัด และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรชายฝั่ง และระบบนิเวศเปราะบางอย่างผสมผสานบูรณาการตามโปรแกรมของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ การติดตามตรวจสอบผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศเปราะบาง เป็นต้น

- แผนปฏิบัติการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ จำนวน 7 โครงการ/กิจกรรม

- มาตรการ บูรณาการเรื่องพื้นที่ชุ่มน้ำเข้าสู่นโยบาย และแผนในระดับต่าง ๆ เช่น มาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ โดยการจัดทำพื้นที่ชุ่มน้ำพร้อมแนวกันชน

- มาตรการ คุ้มครองระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ และส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน เช่น ติดตามตรวจสอบสภาพพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศหรือแรมซาร์ไซต์ เสนอพื้นที่ชุ่มน้ำความสำคัญระดับนานาชาติและขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำระหว่างประเทศ

ขีดความสามารถในการรองรับ เป็นภารกิจที่จะต้องทำให้ได้เพื่อรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ

$$C = B : E$$

เมื่อ C คือ Capacity สมรรถนะ

B คือ Biological Production การผลิตทางชีวภาพ

E คือ Environment สิ่งแวดล้อม

การรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ จะต้องเน้นทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ต้องเกิดประโยชน์กับสังคม มีผลตอบแทนคือ เศรษฐกิจ สังคมที่ดี

- **หน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน** (ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ)

- มาตรา 14 ในกรณีที่น่าสงสัยว่าพื้นที่ใดมีการใช้หรือทำให้เกิดการปนเปื้อนของสารเคมีหรือวัตถุอื่นใดที่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมต่อการใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาควบคุมการใช้ที่ดินบริเวณนั้น และให้มีแผนที่แนบท้ายประกาศด้วย แผนที่ดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งประกาศ

- มาตรา 16 ให้กรมพัฒนาที่ดินมีหน้าที่สำรวจและวิเคราะห์ ตรวจสอบดิน หรือที่ดินเพื่อให้ทราบถึงความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติความเหมาะสมแก่การใช้ประโยชน์ที่ดินหรือภาวะเศรษฐกิจที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์ในการจำแนกที่ดิน การพัฒนาที่ดิน การกำหนดบริเวณการใช้ที่ดิน การกำหนดเขตการอนุรักษ์ดิน และน้ำ และการทำสำมะโนที่ดินเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ และปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

2.2 ประสพการณ์/ประโยชน์ที่ได้รับ/การประยุกต์ใช้กับหน่วยงาน

ต่อตนเองเพื่อเพิ่มพูนความรู้

- ได้ความรู้เกี่ยวกับการกำหนดความหลากหลายทางชีวภาพ พื้นที่ชุ่มน้ำ รวมไปถึงการแก้ปัญหาในพื้นที่ชุ่มน้ำ

ต่อหน่วยงาน/การนำมาประยุกต์ใช้กับหน่วยงาน

- สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในหน่วยงาน โดยเฉพาะการทำงานเกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำ และงานอื่นที่เกี่ยวข้องได้

2.3 ปัญหาและอุปสรรคในการอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้ฯ

2.4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ลงชื่อ..... กาญจนา วงศ์กาด .....

(นางสาวกาญจนา วงศ์กาด)

ตำแหน่ง เศรษฐกรปฏิบัติการ

ผู้รายงาน

วันที่ 16 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564

ส่วนที่ 3 ความเห็นของผู้บังคับบัญชา

( ) ทราบ

ลงชื่อ..... .....

(นายสมศักดิ์ สุขจันทร์)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน

วันที่ ๑ เดือน มี.ค พ.ศ. ๖๔